

Зовнішнє незалежне оцінювання 2015 року
з української мови і літератури (повторна додаткова сесія)
Схеми оцінювання відкритих завдань з короткою відповіддю
(читання й аналіз тексту «Інгредієнти сімейної гармонії») з
української мови (поглиблений рівень)

ЗАВДАННЯ № 67		ЕТАЛОННА ВІДПОВІДЬ
<p>Уявіть, що Ваш друг або подруга просить Вас поради щодо прочитати про «основи щасливого шлюбу» й Ви вирішили порекомендувати цю статтю. Коротко (3–4 речення) схарактеризуйте її, виділивши основну думку тексту й указавши на його композиційні особливості, які допомагають донести цю думку.</p>		<p><i>У статті «Інгредієнти сімейної гармонії» автор доводить думку, що для щасливого сімейного життя замало лише любові, бо вона швидко може минути або послабитися. Найважливіше в сімейних стосунках, на думку автора, постійна робота обох, спрямована на формування взаємної довіри, поваги, уміння чути й розуміти одне одного.</i></p> <p><i>Для донесення цієї думки автор ділить текст на декілька частин, попередньо пояснивши у вступі, чому йому спало на думку написати таку статтю. У першій частині він показує, чому на одній любові добрі стосунки не побудуєш. У другій пояснює, чому важливо шукати шляхи порозуміння. А насамкінець дає практичні поради того, як і що треба робити, щоб формувати гармонію в сім'ї. Насамкінець робить стисле узагальнення.</i></p>
Кількість балів	Критерії оцінювання	Зауваги
2	Чітко визначено основну думку тексту й повно схарактеризовано його композиційно-структурні особливості (вступ, три частини й висновок-узагальнення) зі стислою указівкою на те, яку роль виконує кожна частина.	Виконано обидві умови завдання.
1	<p>Чітко визначено основну думку тексту й названо його композиційно-структурні особливості (вступ, три частини й висновок-узагальнення), але без указівок на те, яку роль виконує кожна частина.</p> <p>АБО</p> <p>Чітко визначено основну думку тексту, але при характеристиці структури лише названо заголовки трьох частин без пояснення ролі цих частин у розкритті основної думки.</p> <p>АБО</p> <p>Не визначено основної думки тексту або її підмінено вказівкою на тему, але повно схарактеризовано його композиційно-структурні особливості (вступ, три частини й висновок-узагальнення) зі стислою указівкою на те, яку роль виконує кожна частина.</p>	Умову завдання виконано частково.

0	<p>Визначено не основну думку тексту, а тему або якусь часткову ідею й не схарактеризовано композиційно-структурних особливостей тексту.</p> <p>АБО</p> <p>Продубльовано назви тексту та його структурних елементів без пояснення.</p> <p>АБО</p> <p>Відповіді не надано.</p> <p>АБО</p> <p>Надано відповідь, мовне оформлення якої не дозволяє зрозуміти її суть.</p>	
---	--	--

ЗАВДАННЯ № 68		ЕТАЛОННА ВІДПОВІДЬ
Знайдіть у першій (рядки 8–19) і другій (рядки 20–42) частинах тексту пояснення, чому автор вважає, що самої любові для довготривалих стосунків недостатньо. Сформулюйте це пояснення двома реченнями.		<i>Автор вважає, що любові для довготривалих стосунків замало, тому що із часом почуття любові (ейфорії від закоханості) притупає або й зникає, натомість недоліки й вади іншої людини, які були непомітні спочатку, стають більш очевидними. Крім цього, однієї любові замало, на думку автора, тому що в стосунках люди часто починають уважати власну думку єдиною правильною, припиняють слухати один одного, що призводить до виникнення конфліктів, накопичення образ.</i>
Кількість балів	Критерії оцінювання змісту відповіді	Зауваги
2	Запропоноване в межах двох-трьох закінчених речень чітко пояснення того, чому автор вважає, що самої любові для довготривалих стосунків недостатньо, зокрема вказано на щонайменше три причини (наприклад, поступово зникає любовна ейфорія, стають помітнішими вади об'єкта кохання, починає проявлятися егоїзм людини тощо).	Умови завдання виконано повністю
1	Запропоноване в цілому правильне, але занадто розлоге (більше 2-3 речень) пояснення того, чому автор вважає, що самої любові для довготривалих стосунків недостатньо. АБО Запропоноване належного обсягу й у цілому правильне пояснення того, чому автор вважає, що самої любові для довготривалих стосунків недостатньо, але це пояснення подано у вигляді фрагментів, виписаних із тексту, а не у вигляді самостійно сформульованих суджень. АБО Запропоновано пояснення того, чому автор вважає, що самої любові для довготривалих стосунків недостатньо, у якому лише частина позицій є відповідними питанню (наприклад, вказано лише одну-дві причини, а інші є випадковими й не стосуються змісту тексту).	Умови завдання виконано частково
0	Запропоновано пояснення випадкового характеру (без опори на зміст відповідних частин). АБО Запропоновано лише якісь фрагменти з тексту, що не можуть бути кваліфіковані як пояснення. АБО Відповіді немає. АБО Надано відповідь, мовне оформлення якої не дозволяє зрозуміти її суть.	

ЗАВДАННЯ № 69		ЕТАЛОННА ВІДПОВІДЬ	
<p>На підставі аналізу частини тексту <i>«Декілька порад, як досягти порозуміння»</i> (рядки 43–68) сформулюйте висновок, у якому коротко відобразить усі поради автора сімейним парам або тим, хто планує створити сім'ю. Розпочніть словами: <i>«Отже, для збереження гармонії в стосунках варто...»</i>.</p>		<p><i>Отже, для збереження гармонії в стосунках варто навчитися:</i></p> <p><i>1) обговорювати проблеми, не чекаючи, поки вони переростуть у конфлікти;</i></p> <p><i>2) дослухатися до думок і бажань партнера й водночас висловлювати чітко власні погляди, розуміючи, що інша людина не вміє «читати чужих думок»;</i></p> <p><i>3) поступатися один одному, розуміючи що це єдиний шлях до порозуміння;</i></p> <p><i>4) бути конструктивним навіть в умовах виниклого конфлікту, зорієнтованим на його подолання, а не посилення, розуміючи, що в конфлікті винні завжди обидві сторони.</i></p>	
Кількість балів	Критерії оцінювання		Зауваги
2	<p>Надано мікротекст висновкового характеру, у якому коротко узагальнено всі поради автора (щонайменше чотири найважливіші позиції – <i>обговорювати, дослухатися, поступатися й бути орієнтованими на подолання конфліктів</i>) за логікою, що відповідає змісту тексту, і структурно чітко (наприклад, рубрикація).</p>		Виконано умову повністю
1	<p>Надано недостатньо зв'язний мікротекст, у якому порушено висновкову логічність подання інформації, однак основні поради автора (щонайменше чотири) відображені.</p> <p>АБО</p> <p>Надано мікротекст висновкового характеру, у якому вказано лише на деякі поради автора (щонайменше дві), а інша інформація є невідповідною або дублює попередню іншими словами. Структурування висновку задовільне.</p> <p>АБО</p> <p>Надано висновкове узагальнення всіх порад автора (щонайменше чотири), але форма подання матеріалу характеризується надзвичайною стислістю, яка заважає розумінню матеріалу.</p>		Виконано умову частково
0	<p>Надано висновкове узагальнення, де наведено менше ніж дві поради автора.</p> <p>АБО</p> <p>Надано висновкове узагальнення, у якому зафіксовано поради, які не є основними в розумінні автора (наприклад, <i>треба любити, бути доброзичливими</i> тощо).</p> <p>АБО</p> <p>Відповіді немає.</p> <p>АБО</p> <p>Надано відповідь, мовне оформлення якої не дозволяє зрозуміти її суть.</p>		

ЗАВДАННЯ № 70		ЕТАЛОННА ВІДПОВІДЬ										
<p>Перегляньте наведений фрагмент буклета зі статистичною інформацією. Посилаючись на дані з буклета, запропонуйте три аргументи на підтвердження того, що текст О. Дадака є корисним для молодих людей, які хочуть створити сім'ю.</p> <p style="text-align: center;"><small>СІМ'Ю.</small></p> <div style="border: 1px solid black; padding: 10px; margin: 10px 0;"> <p style="text-align: center;">Через що виникають сварки у Вашій родині?</p> <div style="display: flex; justify-content: space-around;"> <div style="writing-mode: vertical-rl; transform: rotate(180deg); font-weight: bold;">ПОЗИТИВ</div> <div style="writing-mode: vertical-rl; transform: rotate(180deg); font-weight: bold;">ОПТИМІЗМ</div> </div> <table style="width: 100%; text-align: center; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="border: 1px solid black; padding: 2px;">Невиконання обов'язків 22%</td> <td style="border: 1px solid black; padding: 2px;">Неготовність поступатися 31%</td> </tr> <tr> <td style="border: 1px solid black; padding: 2px;">Неготовність поступатися 24%</td> <td style="border: 1px solid black; padding: 2px;">Шкідливі звички 34%</td> </tr> <tr> <td style="border: 1px solid black; padding: 2px;">Накопичені образи 24%</td> <td style="border: 1px solid black; padding: 2px;">Нерозуміння 37%</td> </tr> <tr> <td style="border: 1px solid black; padding: 2px;">Нестриманість емоцій 33%</td> <td style="border: 1px solid black; padding: 2px;">Накопичені образи 43%</td> </tr> <tr> <td style="border: 1px solid black; padding: 2px;">Побут 40%</td> <td style="border: 1px solid black; padding: 2px;">Нечесність 55%</td> </tr> </table> </div> <p>ШЛЯХ ДО НЕЩАСЛИВОГО ЖИТТЯ ЛЕЖИТЬ ЧЕРЕЗ НЕЧЕСНІСТЬ З ПАРТНЕРОМ, ОБРАЗИ, НЕРОЗУМІННЯ, ПОБУТОВІ НЕГАРАЗДИ ТА НЕСТРИМАНІ ЕМОЦІЇ</p>		Невиконання обов'язків 22%	Неготовність поступатися 31%	Неготовність поступатися 24%	Шкідливі звички 34%	Накопичені образи 24%	Нерозуміння 37%	Нестриманість емоцій 33%	Накопичені образи 43%	Побут 40%	Нечесність 55%	<p><i>Як показує статистика, значний відсоток розлучених (40 %) назвали найбільшою проблемою «побут», через який, очевидно, виникали й проблеми емоційного характеру, накопичувалися образи тощо. О. Дадак у тексті вказує, що реальні сімейні стосунки – далекі від казкових, а отже, попереджає про можливі негаразди, які можуть виникати в сім'ї, і дає конкретні рекомендації, як уникати накопичення образ (говорити, обговорювати, уміти слухати), стримувати негативні емоції (припиняти розмову, не ставити свою думку вище за думку іншого).</i></p> <p><i>У категорії «одружені» найбільшою проблемою є «нечесність». Вона, очевидно, є наслідком невміння одружених говорити один з одним без претензій. О. Дадак попереджає про можливість виникнення цієї проблеми й наголошує на необхідності вчитися постійно обговорювати сімейні справи.</i></p> <p><i>Крім того, у тексті є поради для попередження виникнення таких проблем, як невміння поступатися, нерозуміння.</i></p> <p><i>Усе це свідчить про корисність тексту.</i></p>
Невиконання обов'язків 22%	Неготовність поступатися 31%											
Неготовність поступатися 24%	Шкідливі звички 34%											
Накопичені образи 24%	Нерозуміння 37%											
Нестриманість емоцій 33%	Накопичені образи 43%											
Побут 40%	Нечесність 55%											
Кількість балів	Критерії оцінювання	Зауваги										
2	Запропоновано щонайменше три переконливі аргументи щодо того, що текст є корисним для молодих людей, при цьому в процесі аргументації забезпечено зв'язок статистичної інформації з буклета й інформації з тексту О. Дадака.	Умову завдання виконано повністю										
1	Запропоновано щонайменше один-два переконливі аргументи щодо того, що текст є корисним для молодих людей, при цьому в процесі аргументації забезпечено зв'язок статистичної інформації з буклета й інформації з тексту О. Дадака. АБО Запропоновано щонайменше три переконливі	Умову завдання виконано частково										

	<p>аргументи щодо того, що текст є корисним для молодих людей, АЛЕ при цьому в процесі аргументації не забезпечено зв'язок статистичної інформації з буклета й інформації з тексту О. Дадака.</p> <p>АБО</p> <p>Запропоновано низку (більше ніж три) аргументи щодо того, що текст є корисним для молодих людей, однак в процесі аргументації забезпечено зв'язок статистичної інформації з буклета й інформації з тексту дуже утято.</p>	
0	<p>Запропоновано випадкову аргументацію, яка не пов'язує статистичні дані й інформацію з тексту (наприклад, <i>статистика наочно підтверджує важливість думок автора для молоді</i>).</p> <p>АБО</p> <p>Запропоновано аргументація, яке суперечить текстовому матеріалу й статистичній інформації.</p> <p>АБО</p> <p>Відповіді немає.</p> <p>АБО</p> <p>Надано відповідь, мовне оформлення якої не дозволяє зрозуміти її суть.</p>	

ЗАВДАННЯ № 71		ЕТАЛОННА ВІДПОВІДЬ
<p>Проаналізуйте текст із погляду вживання автором особових займенників. Коротко поясніть, чому автор використовує то конструкції із займенником «ми», а то – «ви», та як уживання конструкцій із «ми» допомагає йому приховано «переконати» читачів у тому, що його порадам можна вірити.</p>		<p><i>У першій частині тексту автор використовує займенник «ми», очевидно, намагаючись показати, що кожна людина рано чи пізно закохується й переживає моменти щастя, а потім моменти певного розчарування. У рядках 29–32 О. Дадак використовує цей самий прийом (уживає «ми»). Крім цього, використання займенника «ми» допомагає йому показати, що подібний досвід мав і він особисто, а отже, цим самим зорієнтувати читача на те, що його подальшим рекомендаціям, викладеним із використанням займенника «ви», можна довіряти як порадам досвідченої людини.</i></p>
Кількість балів	Критерії оцінювання	Зауваги
2	<p>Чітко пояснено, де й імовірно чому в тексті автор використовує то займенник <i>ми</i>, то <i>ви</i> (займенник <i>ми</i> допомагає авторові показати, що та інформація про дійсність кохання є універсальною в стосунку до всіх людей (у тому числі стосується і автора, і читача), а займенник <i>ви</i> допомагає привернути увагу читача, акцентуючи на тому, що певна інформація важлива саме для нього). Зокрема наголошено на тому, як уживання займенника <i>ми</i> допомагає авторові «увійти в довіру» до читача, а отже, переконати в тому, що порадам автора можна довіряти.</p>	<p>Умову завдання виконано повністю</p>
1	<p>Чітко пояснено, де й імовірно чому в тексті автор вирішує уживати то займенник <i>ми</i>, то займенник <i>ви</i>, але не звернуто увагу на особливу функцію займенника <i>ми</i> як такого, що забезпечує авторові «втирання в довіру» до читача. АБО Чітко пояснено лише причини використання одного із займенників. АБО Грунтовно пояснено функцію займенника <i>ми</i>, зокрема і як засобу створення «атмосфери довіри» між автором і читачем.</p>	<p>Умову завдання виконано не повністю.</p>
0	<p>Не пояснено чітко причин зміни уживання займенників, запропоновано якісь загальні міркування про семантику цих займенників. АБО Пояснення різниці в уживанні займенників не ґрунтується на текстовому матеріалі. АБО Відповіді немає. АБО Надано відповідь, мовне оформлення якої не дозволяє зрозуміти її суть.</p>	

ЗАВДАННЯ № 72		ЕТАЛОННА ВІДПОВІДЬ
Запропонуйте свою назву першій частині тексту (рядки 8–19). Укажіть, що Ви відобразили в назві: тему чи основну думку.		<p><i>«Реальні стосунки закоханих – часто зовсім не казка про вічну любов принца й принцеси». У цій назві відбито основну думку першої частини.</i></p> <p><i>«Динаміка реальних стосунків». У цій назві відбито тему першої частини.</i></p>
Кількість балів	Критерії оцінювання	Зауваги
2	Запропоновано назву, відповідну змісту першої частини, й правильно визначено, що ця назва відображає – тему (про що?) чи основну думку (навіщо? яка мета? як?).	Виконано обидві умови.
1	Запропоновано назву, відповідну змісту першої частини, АЛЕ неправильно визначено, що ця назва відображає – тему (про що?) чи основну думку (навіщо? яка мета? як?). АБО Запропоновано назву, яка доволі сумнівна щодо змісту першої частини (наприклад, стосується лише якоїсь однієї часткової теми чи ідеї), АЛЕ цілком правильно кваліфіковано цю назву як вияв теми чи основної думки.	Виконано одну з умов.
0	Не надано задовільної відповіді. АБО Відповіді немає.	

ЗАВДАННЯ № 73		ЕТАЛОННА ВІДПОВІДЬ
<p>Часто кажуть, що на підставі того, як людина висловлює свої думки, можна багато чого сказати про її характер. Зважаючи на це, знайдіть у другій частині (рядки 20-42) абзац, який може підтвердити припущення, що автор у житті, імовірно, уміє знаходити шляхи до порозуміння, адже навіть у викладі своїх думок піклується про читача. Дайте назву цьому абзацу й запишіть її. Зазначте також, який прийом використав автор, щоб показати свою турботу про читача й прагнення допомогти читачеві зрозуміти авторські абстрактні міркування.</p>		<p><i>Абзац, який говорить про те, що автор турбується про читача, є останнім у цій частині (рядки 37–42), оскільки тут простішими словами пояснено складне. О. Дадак використав прийом аналогії, знайшовши своїм абстрактним міркуванням образний відповідник зі світу зрозумілих читачеві фізичних реалій (будинок і його складники).</i></p> <p><i>Абзацу можна дати такі назви: «Дім, який будують двоє», «Сім'я – моя фортеця», «Стосунки як міцний будинок», «Мій дім – мої стосунки».</i></p>
Кількість балів	Критерії оцінювання	Зауваги
2	Правильно визначено абзац, який свідчить про емпатійні навички автора (рядки 37-42), визначено прийом, який використав автор (<i>аналогія</i>), і запропоновано цьому абзацу відповідну назву, у якій обов'язково є вказівка на <i>дім і сім'ю, стосунки</i> .	Умови завдання виконано повністю
1	Правильно визначено абзац, який свідчить про емпатійні навички автора (рядки 37-42), і цьому абзацу запропоновано задовільну назву, у якій обов'язково є вказівка на <i>дім і сім'ю, стосунки</i> , АЛЕ неправильно визначено прийом, який використав автор (наприклад, сказано, що для наближення до читача автор використав порівняння, метафору, зіставлення). АБО Правильно визначено абзац, який свідчить про емпатійні навички автора (рядки 37-42), але цьому абзацу запропоновано незадовільну назву, у якій немає вказівки на <i>дім і сім'ю, стосунки</i> . Правильно визначено прийом, який використав автор (<i>аналогія</i>).	Умови завдання виконано частково
0	Неправильно визначено абзац. АБО Запропоновано загальні міркування про вміння автора ставати на місці співрозмовника, шукати шляхи до порозуміння. АБО Відповідь відсутня. АБО Надано відповідь, мовне оформлення якої не дозволяє зрозуміти її суть.	

ЗАВДАННЯ № 74		ЕТАЛОННА ВІДПОВІДЬ
<p>Прочитайте фрагмент повідомлення й виконайте завдання.</p> <p><i>За даними офіційної статистики, більше ніж половина українців розлучається й часто робить це в перші роки подружнього життя. Криза сім'ї в Україні поглиблюється, і це поширюється на наступні покоління. Такі результати дослідження «Фактори сімейного щастя» оприлюднив президент фонду «Сім'я» Адріан Буковинський. Він запевняє, що ситуацію виправити можна, і дає поради.</i></p> <p><i>За словами дослідника, основною причиною розлучень є невідготовленість до подружнього життя. А цим мають опікуватися</i></p> <p><i>а) батьки (показуючи власний приклад);</i></p> <p><i>б) школа (_____)</i></p> <p>Завдання. Знайдіть у тексті О. Дадака підтвердження того, що саме позитивний приклад старшого покоління допомагає людині надалі створити власну міцну сім'ю (укажіть номери рядків). Спираючись на інформацію з тексту, поясніть, як школа може долучитися до підготовки молоді до подружнього життя.</p>		<p><i>У тексті автор рекомендує закоханим і молодим подружнім парам навчитися слухати один одного, обговорювати проблеми, вести діалог, уникати конфліктів або ж намагатися, якщо вони вже виникли, згладжувати їх. Цього може вчити досвід старшого покоління (рядки 1–7, де автор показує, як життєва позиція попередників може впливати на погляди наступників), а також школа, адже в ній чимало уваги приділяється формуванню вмінь вести міжособистісну комунікацію, формуванню соціально-колективних навичок людини. Крім того, школа може запровадити курси чи психологічні тренінги, спрямовані на вироблення в учнів уміння розуміти психологічні стани іншого тощо.</i></p>
Кількість балів	Критерії оцінювання	Зауваги
2	Визначено, що в рядках 1-7 (вступ) показується, що досвід попередників може позитивно впливати на формування світогляду наступників у сімейних стосунках, а також чітко пояснено, як, у який спосіб школа може впливати на підготовку молоді до подружнього життя (названо низку шкільних заходів, видів робіт, які сприяють формуванню в майбутніх батьків умінь жити сімейним життям у гармонії).	Виконано всі умови
1	Визначено, що в рядках 1-7 (вступ) показується, що досвід попередників може позитивно впливати на формування світогляду наступників у сімейних стосунках, а також вказано, що школа може впливати на підготовку молоді до подружнього	Виконано одну з умов

	<p>життя, АЛЕ не названо низки шкільних заходів, видів робіт, які б сприяли формуванню в майбутніх батьків умінь жити сімейним життям у гармонії.</p> <p>АБО</p> <p>Чітко пояснено, як, у який спосіб школа може впливати на підготовку молоді до подружнього життя (названо низку шкільних заходів, видів робіт, які сприяють формуванню в майбутніх батьків умінь жити сімейним життям у гармонії), АЛЕ не визначено, у яких рядках тексту показується, що досвід попередників може позитивно впливати на формування світогляду наступників у сімейних стосунках.</p>	
0	<p>Запропоновано нечіткі, загальні міркування про роль школи й батьків у становленні молоді без зв'язку з проблемою, порушеною в тексті.</p> <p>АБО</p> <p>Відповіді немає.</p> <p>АБО</p> <p>Надано відповідь, мовне оформлення якої не дозволяє зрозуміти її суть.</p>	

Ухвалено предметною фаховою комісією з української мови
при Українському центрі оцінювання якості освіти
30 червня 2015 р.